

Veranderagenda

Audit

Continuïteit

Rapport Oorzakenanalyse continuïteit

Continuïteit: ons gezamenlijk belang

- Going concern-verklaring leidt zeer zelden tot faillissement
- Kennis accountant van organisatie en omgeving vraagt verdieping
- Wettelijke informatieplicht vaak niet nageleefd

Dit document bevat bladwijzers en hyperlinks

Adobe Acrobat bladwijzers - toetsencombinatie "Ctrl-b"

tekst is een interne document- of externe hyperlink

Veranderagenda

Audit

Continuïteit

Over deze publicatie

Deze publicatie is een uitgave van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants. De inhoud is tot stand gekomen op initiatief van de Stuurgroep Publiek Belang en onder verantwoordelijkheid van de Werkgroep Continuïteit.

Deze publicatie is samengesteld voor leden en derden. De publicatie heeft geen status in het kader van de beroepsuitoefening, wel kan worden verwezen naar publicaties die een dergelijke status wel hebben.

© 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming.

Inhoud

1	Voorwoord.....	4
	<i>Kennis over discontinuïteit helpt het vak verder</i>	
2	Inleiding en aanleiding.....	6
	<i>Wat is de rol van de accountant bij de continuïteit van een organisatie?</i>	
3	Data-onderzoek	9
	<i>Wettelijke informatieplicht vaak niet nageleefd</i>	
4	Wetenschappelijk onderzoek	14
	<i>GCO leidt zeer zelden tot faillissement</i>	
5	Interviews met stakeholders.....	16
	<i>In hoeverre kent de accountant de organisatie echt?</i>	
6	Samenvatting.....	19
7	Vooruitblik en oproep	21
	<i>Rapport is start van verder nadenken over continuïteit</i>	
	Bijlagen.....	22

1. Voorwoord

Kennis over discontinuïteit helpt vak verder

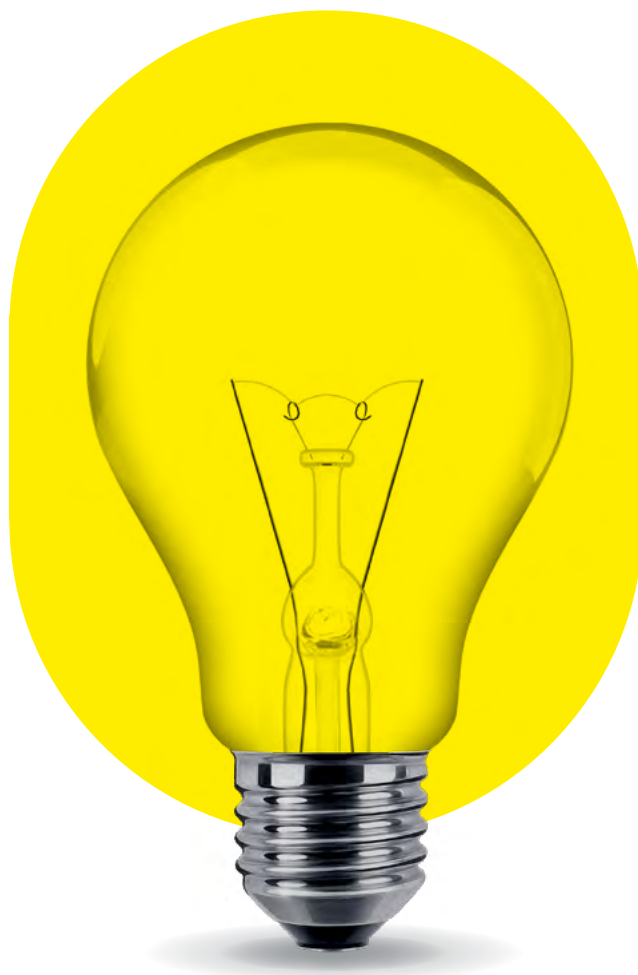
Het oordeel van de accountant over de continuïteit van een organisatie is in de financiële keten een belangrijk element. Mocht deze continuïteit in gevaar zijn, dan heeft het maatschappelijk verkeer, zoals dat zo mooi zo heet, het recht om daarvan op de hoogte te zijn. Faillissementen kunnen immers een grote maatschappelijke schade veroorzaken en het publiek vertrouwen in de financiële keten schaden. Het is daarom belangrijk dat we als accountants continu bezig blijven ons functioneren op dit thema te verbeteren en te leren wat beter kan. Ook omdat de verwachtingen van gebruikers van de jaarrekening en de samenleving over de werkzaamheden van de accountant op het gebied van continuïteit hoog zijn.

Impact verspreidt zich als een olievlek

Als de continuïteit van een organisatie wegvalt en deze failliet gaat, heeft dit grote gevolgen voor alle betrokkenen. De gevolgen zijn doorgaans niet alleen voor de organisatie, haar werknemers en aandeelhouder(s), maar ook voor bijvoorbeeld leveranciers, afnemers, banken en andere financiers, eigenaren van bijvoorbeeld panden en andere vaste activa, enzovoorts. Met andere woorden: de impact verspreidt zich als een olievlek over de (internationale) samenleving. Vaak komt dan ook al snel de vraag op of er tijdig en afdoende een waarschuwing is afgegeven aan (alle) betrokkenen. Deze vraag komt zowel op richting de organisatie zelf als richting de eventueel betrokken accountant. De kranten kunnen er dan bol van staan.

Als Werkgroep Continuïteit hebben we onderzocht welke factoren van belang zijn voor het tijdig signaleren van continuïteitsproblemen bij een organisatie. Daarbij kijken we naar de rol van de accountant, uiteraard als onderdeel van een keten van diverse betrokkenen.

Hierbij voerden we breed onderzoek uit, waarbij we relevante stakeholders actief in het onderzoek betrokken. We hebben onszelf en elkaar de vraag gesteld wat goed gaat en wat niet, zodra een organisatie te maken krijgt met continuïteitsproblemen. Wat kunnen we leren vanuit gesprekken met diverse stakeholders die in de keten

betrokken zijn (geweest) bij een faillissementsproces? We zijn dus een spade dieper gegaan om de dieperliggende oorzaken bloot te leggen. Met data-onderzoek, het kennisnemen van beschikbaar wetenschappelijk onderzoek en door het houden van interviews met veel stakeholders hebben we deze oorzakenanalyse (root cause-analyse) uitgevoerd.

Geen self-fulfilling prophecy

De rapportage van de oorzaken ligt voor u. Niet per se als afgerond document, maar als aftrap van een blijvende uitwisseling van gedachten over dit onderwerp. Want de continuïteit van organisaties moet ons als accountants blijvend aan het hart gaan. In de praktijk levert het onderwerp namelijk meteen dilemma's op. Bijvoorbeeld als u het continuïteitsvraagstuk open en bloot op tafel legt, terwijl de gecontroleerde entiteit dat veel rooskleuriger ziet. Hoe gaat u daar als accountant mee om? Hoe handelt u adequaat voor maatschappij én bedrijf in situaties van dreigende discontinuïteit? Weet daarbij dat uit ons onderzoek blijkt dat een melding over twijfel aan de continuïteit niet een self-fulfilling prophecy is. Kortom, als u iets zegt over de continuïteit wil dat niet zeggen dat de organisatie sec als gevolg daarvan kopje onder gaat. Wat we ook tegenkwamen: als de jaarrekening laat wordt gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel, kan dat een belangrijk signaal van discontinuïteit zijn. Echter, er wordt in ons land niet actief gehandhaafd op het tijdig deponeren van de jaarrekening.

Vak verder helpen

U leest meer over de resultaten van ons uitgebreide onderzoek in deze rapportage. Zo'n 25 beroepsgenoten waren betrokken bij de drie onderzoeken. Hen dank ik van harte voor hun noeste arbeid en hun enthousiaste inbreng. Ze voelden allemaal de ambitie om bloot te leggen wat beter kan om zo het vak van de accountant weer verder te helpen. Ik denk dat we mooie stappen kunnen zetten op basis van de uitkomsten in deze rapportage. Van het tijdig deponeren van de jaarrekening en de verbeteringen in cultuur en gedrag tot aan het voorkomen van enorme schades en de vasthoudende rol van de accountant. Dat maakt dit rapport meer dan de moeite waard.

Enorme schade

Als laatste neem ik nog de gelegenheid om te reageren op een accountant die zich afvroeg of alle aandacht en ophef rondom continuïteit wel terecht was. Immers, slechts een klein aantal faillissementen veroorzaakt die grote schade. Ook komt uit het onderzoek naar voren dat de geschatte kans dat mogelijk onterecht geen going concern-opmerking in de controleverklaring wordt gemaakt, beperkt is. Deze kans is moeilijk te bepalen omdat met veel onzekerheden rekening gehouden moet worden, maar deze is maximaal 0,03 procent als dit afgezet wordt tegen alle in de onderzoeksperiode afgegeven verklaringen. Tegen hem zou ik willen zeggen: *Elk faillissement waar wij als accountant niet tijdig hebben gewaarschuwd waar dat wel had gemoeten, is er één te veel.* En juist omdat we een faillissement niet dagelijks meemaken als accountant, is er des te meer reden om van elkaar te leren en dit onderwerp met elkaar prioriteit te geven.

Auteur

Agnes Koops-Aukes, lid van de raad van bestuur van PwC Nederland en lid van de Stuurgroep Publiek Belang. Vanuit haar rol in de stuurgroep is zij sponsor van de Werkgroep Continuïteit.

2. Inleiding en aanleiding

Wat is de rol van de accountant bij de continuïteit van een organisatie?

Organisaties die met vertrouwen naar de toekomst kijken, zijn goed voor nieuwe banen, interessant voor investeerders en dragen bij aan een duurzame en veerkrachtige economie. Daarom is de continuïteit van organisaties van belang voor ons allemaal. Echter, bedrijfsmodellen veranderen continu, onder meer door groeiende digitalisering en door de impact van klimaatverandering. Wat vandaag nog toekomstbestendig is, is dat morgen wellicht niet meer. Het is dan ook goed om die continuïteit, of misschien wel toekomstbestendigheid, goed in de gaten te houden. Ook de accountant, veelal de vertrouwenspersoon van de organisatie, heeft daarbij een rol.

De rol van de accountant in continuïteit

Als de continuïteit van een organisatie onder druk staat of wegvalt, heeft dit vaak grote gevolgen voor alle betrokkenen. Adequaat handelen in situaties van mogelijke discontinuïteit is essentieel, ook voor de externe accountant. Hoe vaak komt dit eigenlijk voor, en wat betekent adequaat handelen concreet? En als adequaat handelen niet lukt, hoe komt dat en wat kunnen we ervan leren? De Werkgroep Continuïteit heeft zich in opdracht van de Stuurgroep Publiek Belang over deze vragen gebogen. We analyseerden de verschillende leerpunten en we komen in dit rapport met concrete verbetervoorstellen.

Waar komen we vandaan?

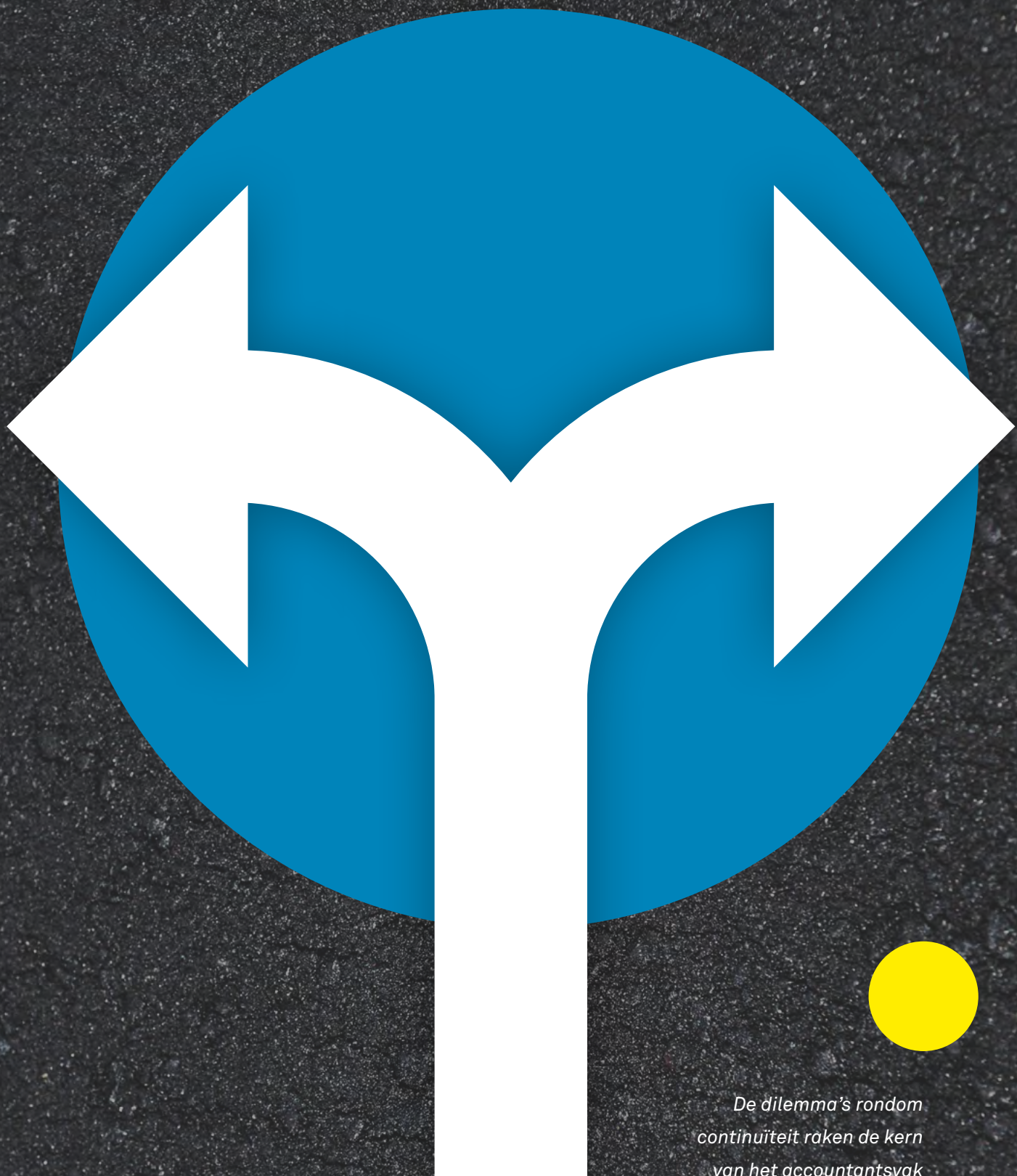
De Werkgroep Continuïteit is een samenwerking tussen de NBA, SRA en accountantsorganisaties. Deze werkt in opdracht van de Stuurgroep Publiek Belang aan het thema continuïteit in het accountantsberoep. Zij heeft onderzoek gedaan naar de vraag welke factoren een rol spelen bij het tijdig en adequaat signaleren van continuïteitsvraagstukken bij organisaties. In breder verband zijn de inspanningen van de werkgroep deel van de Veranderagenda Audit voor de periode 2021-2023. Daar maken de onderwerpen Fraude, Continuïteit, Vernieuwing van de audit, Dashboard Accountancy, Kwaliteitsgerichte cultuur en het Platform niet-oob deel van uit. De activiteiten van de werkgroepen worden op regelmatige basis met de Kwartiermakers toekomst accountancysector, Marlies de Vries en Chris Fonteijn, gedeeld.

Drie delen

Het onderzoek bestaat uit drie delen:

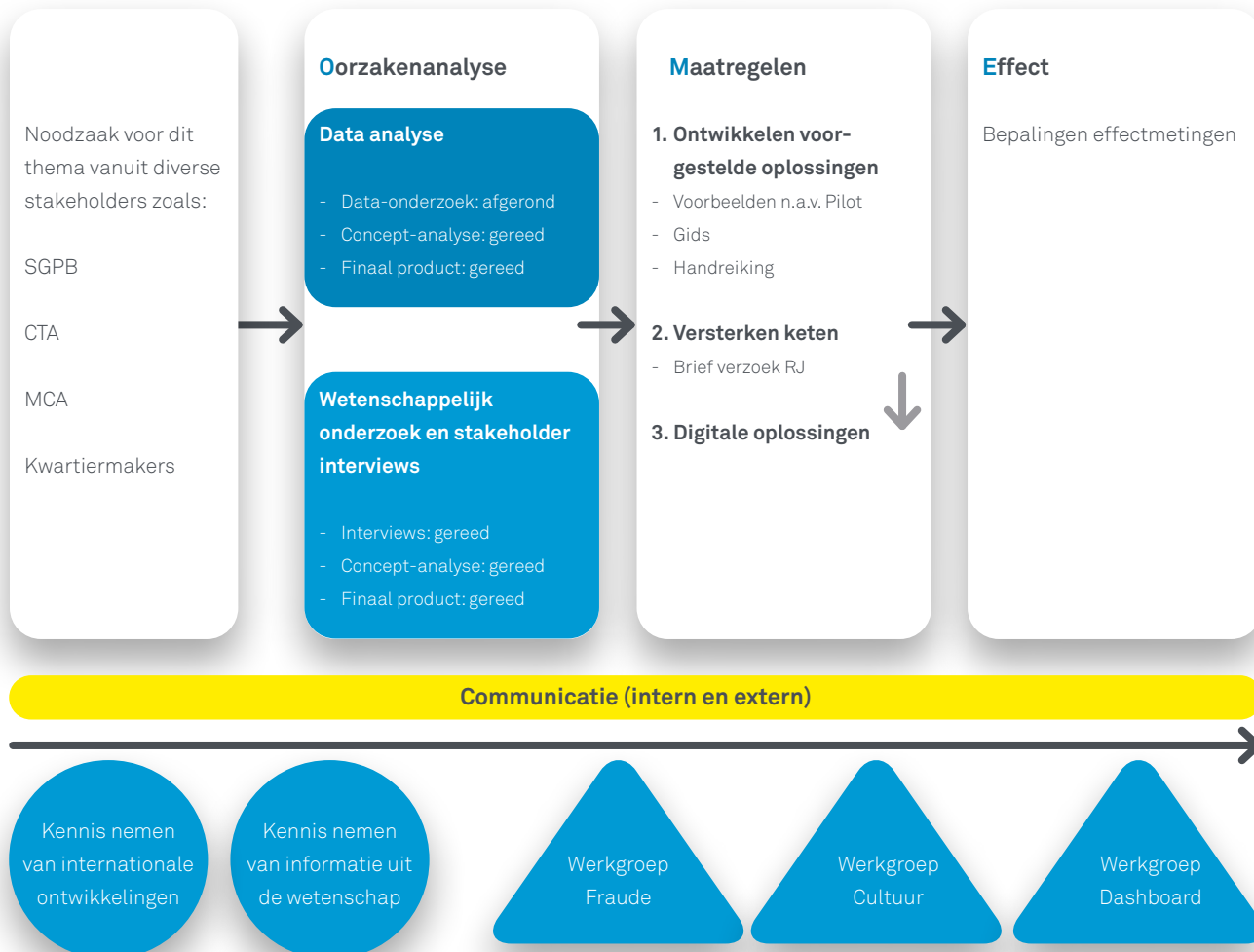
1. De Foundation for Auditing Research (FAR) heeft in opdracht van de Werkgroep Continuïteit een kwantitatief dataonderzoek uitgevoerd naar faillissementen in Nederland in de periode 2012 tot en met 2020.
2. Daarnaast hebben we de kennis uit beschikbare wetenschappelijke artikelen op het gebied van continuïteit gebundeld.
3. Als derde hebben we kwalitatieve interviews afgenomen met diverse stakeholders over het adequaat handelen in situaties van (mogelijke) discontinuïteit.

*De dilemma's rondom
continuïteit raken de kern
van het accountantsvak*

Aanpak Werkgroep Continuïteit schematisch

Dilemma's rondom continuïteit

De Werkgroep Continuïteit buigt zich over een complex thema dat een belangrijke rol speelt in het werk van accountants: de continuïteit en de toekomstbestendigheid van een organisatie. Daarbij kijken we naar de volgende dilemma's:

- Wanneer faillissementen plaatsvinden, blijkt soms dat de jaarrekeningen die hieraan voorafgaand zijn uitgebracht geen (toereikende) toelichtingen door de organisatie en de accountant hierover bevatten, terwijl dit wel had gekund en gemoeten.
- Organisaties moeten steeds sneller inspelen op grote (maatschappelijke) ontwikkelingen, terwijl de complexiteit van de organisatie en deze ontwikkelingen toeneemt. Welke rol speelt de accountant bij het vergroten van het inzicht in de toekomstbestendigheid van organisaties?

De kern van het accountantsvak

Deze dilemma's raken de kern van het accountantsvak: het waarborgen van de kwaliteit van (niet-)financiële informatie van organisaties door het bieden van zekerheid bij deze informatie. Zekerheid die nodig is voor het nemen van beslissingen. Onverwachte discontinuïteit van organisaties kan leiden tot kapitaalvernietiging, wantrouwen in het financieel bestel en doet vaak ook afbreuk aan de door de accountant verstrekte zekerheid. De maatschappelijke verwachting van de verslaglegging door accountants over continuïteit is daarom groot.

3. Data-onderzoek

Wettelijke informatieplicht vaak niet nageleefd

In het rapport van de Commissie Toekomst Accountancysector is één van de aanbevelingen dat accountants in de controle meer aandacht moeten besteden aan continuïteit. De commissie is ingesteld door het Ministerie van Financiën om, kort gezegd, te onderzoeken hoe de kwaliteit van wettelijke controles door accountants kan worden verbeterd. Met continuïteit is namelijk een groot maatschappelijk belang gemoeid. Faillissementen veroorzaken veel economische schade. De onbetaald gebleven schulden door faillissementen worden in Nederland op jaarlijks 4,4 miljard euro geschat.

Tjibbe Bosman, als onderzoeker verbonden aan de Foundation for Auditing Research (FAR) en de Universiteit van Amsterdam.

Moeilijk om data te vinden

Over de betrokkenheid van accountants bij faillissementen is in Nederland amper betrouwbare data te vinden. Accountants doen ongeveer twintigduizend wettelijke controles per jaar. Hoeveel van die organisaties gaan nu eigenlijk failliet? Wat heeft het bestuur zelf toegelicht in de jaarrekening omtrent onzekerheid over de continuïteit? En bij hoeveel van de controleverklaringen is er een materiële onzekerheid over de continuïteit van de gecontroleerde organisatie? Tjibbe Bosman, als onderzoeker

verbonden aan de Foundation for Auditing Research (FAR) en de Universiteit van Amsterdam, zocht voor de Werkgroep Continuïteit naar antwoorden.

Data van 208.000 organisaties

Het onderzoek focuste zich op het rapporteren van bedrijven die controleplichtig zijn in de drie jaar voor ze failliet gaan. Hoe zien die jaarrekeningen eruit? Hebben ze een controleverklaring van de accountant? Hebben ze überhaupt iets gedeponereerd? Antwoorden vinden op die vragen is niet eenvoudig. Er bestaat in Nederland vreemd genoeg geen centrale database met daarin alle gedeponeerde jaarrekeningen inclusief controleverklaringen. We zijn de enige van de ons omringende landen waar de data zo versnipperd beschikbaar is. In België is er een centraal bestand waar alle jaarrekeningen gratis beschikbaar zijn om het handelsverkeer te stimuleren. In Duitsland wordt het beheerd door de rechtbank. Ook daar heeft iedereen gratis toegang tot het digitale dossier. In het Verenigd Koninkrijk kunnen Britten, maar ook partijen buiten Groot-Brittannië, gratis Companies House raadplegen. In Nederland moesten de onderzoekers de database zelf construeren. Daar hielp de Foundation for Auditing Research, een Nederlandse samenwerking van de negen grootste accountantskantoren en universiteiten die een RA-opleiding aanbieden, aan mee. Deze beschikt over veel data. Ze werkten samen met Company.info en Bureau Van Dijk. Uiteindelijk hebben we zo data gekregen over meer dan 208.000 organisaties.

Wilt u meer informatie?

Download hier het onderzoek.

Lees [hier](#) een interview met onderzoeker Tjibbe Bosman. Door Peter Steeman (eerder verschenen op Dashboard Accountancy).

Na zes maanden gewist

Faillissementen zijn openbaar, maar het lastige is dat zes maanden na de uitspraak de gegevens uit het Centraal Insolventieregister worden gewist. Een ander nadeel is dat going concern-verklaringen (going concern uncertainty opinions, GCO) niet zichtbaar zijn in het digitale formaat dat de Kamer van Koophandel gebruikt voor het product 'standaard jaarrekening'. Voor het onderzoek raadpleegde Bosman samen met collega's Merel van der Kuip en Wim Janssen daarom data afkomstig van Bureau Van Dijk, Company.info, de Kamer van Koophandel en Faillissementsverslagen.com, die ze combineerden met cijfers van de AFM Monitor en het CBS over een periode van 2012 tot en met 2020.

Belangrijkste bevindingen

Uit cijfers van de AFM Monitor weten we dat in de periode 2012-2020 183.797 wettelijke accountantscontroles plaatsvonden (Wta-controles). 142.817 daarvan waren controles met een bekend oordeel. Van deze 142.817 Wta-controles weten we dus hoe vaak de accountant voor continuïteitsrisico's heeft gewaarschuwd in zijn of haar verklaring. In dezelfde periode gingen volgens het CBS 44.388 bedrijven en organisaties failliet. Daar zitten ook kleine organisaties of stichtingen bij die niet controleplichtig zijn. Als je die eruit filtert, houd je er 2.043 over. Daarvan zijn er 572 die in tenminste een van de drie jaren voorafgaand aan een faillissement aan de Wta-controleplicht moesten voldoen.

Combinatie 'schone' verklaring en faillissement

Het aantal controleverklaringen dat wordt gedeponneerd neemt af naarmate een bedrijf dichterbij een faillissement is. Twee jaar voorafgaand aan het faillissement worden nog 369 controleverklaringen gedeponneerd. In het laatste jaar voor een faillissement zijn dat er nog maar 62. Anders gezegd: van die 572 faillissementen zijn er 62 gevallen waarin door een accountant over het laatste boekjaar een oordeel is gegeven over de continuïteit. In die hele zee van data vinden we in de periode 2012-2020 39 faillissementen waar bij de jaarrekening over het boekjaar voorafgaand aan het faillissement door de accountant een 'schone' controleverklaring (dus een verklaring zonder een going concern-opmerking) is afgegeven. Dat betreft dus 63 procent van de eerdergenoemde 62 gevallen. Hierbij moeten we opmerken dat de werkgroep geen onderzoek heeft kunnen doen naar de oorzaken van deze faillissementen.

Klein aantal faillissementen zorgt voor enorme schade

Het aantal faillissementen in de onderzochte periode is weliswaar klein, maar het probleem is dat een heel klein aantal faillissementen voor een enorme schade zorgt. Als voorbeeld het omvallen van Imtech. Die schade loopt in de honderden miljoenen. Het is een black swan. De kans op zo'n gebeurtenis is heel klein en lastig te voorspellen, maar als het gebeurt, heeft het een enorme impact. Daarom vormt het iedere keer de aanjager voor het maatschappelijk debat. Op zo'n moment gaan mensen twijfelen over het werk van de accountant.

Toelichtingen van management

In het onderzoek met openbaar beschikbaar data is niet exact te zien hoe de interactie is tussen de accountant en het management voorafgaand aan een faillissement. Er zijn wel toelichtingen van het management in de jaarrekening waarin duidelijk staat dat de accountant nog niet overtuigd is van de continuïteit. Er zijn situaties waarin het management een jaarrekening opstelt op basis van going concern en de accountant bedenkingen heeft en een afkeurende verklaring afgeeft. Van de gedeponeerde jaarrekeningen in het jaar voor faillissement bevat 71% geen expliciete toelichting van het management over onzekerheid omtrent de continuïteit.

Het data-onderzoek in cijfers

In het onderzoek is over de periode van 2012 tot en met 2020 gekeken naar 183.797 jaarrekeningen die door de accountant zijn gecontroleerd.

- Van 2012 tot en met 2020 gingen 44.388 bedrijven en organisaties failliet.
- In die periode gingen 572 Wta-controleplichtige organisaties failliet.
- 92 jaarrekeningen werden in het jaar voorafgaand aan het faillissement gedeponeerde.
- In 62 van de 572 gevallen was er een controleverklaring bij de gedeponeerde jaarrekening opgenomen. Oftewel: bij 11 procent van de faillissementen wordt een controleverklaring gedeponeerde voor het laatste boekjaar.
- Aan 39 faillissementen ging een jaarrekening van het laatste boekjaar vooraf zonder going concern-verklaring. Dus bij 39 van 62 (63 procent) van de controleverklaringen in het boekjaar voor faillissement wordt geen materiële onzekerheid ten aanzien van de continuïteit opgenomen.
- 70 procent van de gedeponeerde jaarrekeningen bevat voorafgaand aan een faillissement geen expliciete toelichting van het management over de continuïteit.
- In 99,3 (92,2) procent van de gevallen waarin een materiële onzekerheid ten aanzien van de continuïteit wordt opgenomen, volgt twaalf (36) maanden na de balansdatum geen faillissement.

Geen vastgestelde jaarrekening

88 procent van de wettelijk controleplichtige organisaties heeft in het boekjaar voorafgaand aan het faillissement geen vastgestelde en gecontroleerde jaarverslaggeving gedeponeerde. Slechts 12 procent van de bedrijven deponereert dus in het jaar voordat ze failliet gaan een vastgestelde en gecontroleerde jaarrekening of een 403-verklaring binnen de wettelijke termijn. De onderzoekers kwamen situaties tegen waar in meerdere jaren voor een faillissement niet meer gedeponeerde wordt bij de Kamer van Koophandel. Dat is kwalijk. Als de organisatie over die jaren wel transparante cijfers had gegeven dan geven ze hun stakeholders de mogelijkheid om te anticiperen op een verslechterende situatie. Ze kunnen om extra zekerheden vragen. Het niet tijdig publiceren van de jaarrekening wordt in de Wet op de economische delicten als een economisch delict aangemerkt. Op dit delict staat een straf van ten hoogste zes maanden hechtenis, een taakstraf of een geldboete van de vierde categorie (een boete van maximaal € 20.500,-). Een accountant mag niet meewerken aan een economisch delict. Hij of zij moet in zo'n geval afscheid nemen van de cliënt. Het vreemde is dat er in Nederland zelden of nooit op deponering gehandhaafd wordt. De Kamer van Koophandel dwingt niet af dat alles wordt ingeleverd.

Top-25 Faillissementen 2012-2020 gebaseerd op totale schuld getroffen door faillissement

Faillissement groep	Schulden EUR mln	Aantal werknemers cf jaarrekening	Datum Faillissement	Deponering laatst vastgestelde jaarrekening	Laatste openbare boekjaar voor faillissement	Materiële onzekerheid opgenomen?
1 Petroplus International B.V.	3,512.4	2,845	06-08-2012	3-5-2010	2	Nee
2 O.W. Bunker (Netherlands) B.V.	1,610.6	7	21-11-2014	22-4-2014	1	Nee
3 Royal Imtech N.V.	1,413.2	22,193	13-8-2015	12-5-2015	1	Nee
4 Phanos N.V. (Arkos)	770.9	382	19-5-2012	13-2-2012	2	Ja
5 Ferdinand Stinger Holding B.V. (Eurocommerce)	502.4	113	12-7-2012	23-8-2011	2	Nee
6 Madroel Energie B.V. (Rijnmond Energie)	402.5	0	20-10-2015	6-2-2015	2	Ja
7 CirclePrinters Holding B.V. (Roto Smeets)	301.6	722	30-7-2019	11-2-2019	2	Nee
8 Jubilant Energy (Holding) B.V.	266.8	35	22-9-2017	13-3-2017	1	Nee
9 PaperlinX Netherlands Holdings B.V.	230.0	20	31-7-2015	12-9-2013	2	Nee
10 V&D Group Holding B.V. (V&D / La Place)	223.5	6,324	31-12-2015	14-5-2014	1	Nee
11 Koops Furness N.V.	206.7	1,200	22-8-2014	3-6-2013	2	Nee
12 Unlimited Sports Group B.V. (Aktiesport / Perry)	195.0	1,217	23-2-2016	16-4-2014	3	Nee
13 Swets & Zeitlinger Group B.V. (Jongbloed)	184.2	551	29-9-2014	8-8-2014	1	Ja
14 Mexx Lifestyle B.V.	179.6	2,499	13-3-2015	28-5-2014	3	Ja
15 Hoppen-Boudewijn Beheer B.V. (Heja)	175.9	24	8-11-2012	12-2-2012	2	Ja
16 Rosla N.V. (Orca Finance Netherlands N.V.)	168.5	1	25-2-2015	24-1-2014	3	Ja
17 Porto Kali Holdings B.V. (Office Real Estate)	167.1	0	3-4-2012	23-11-2011	2	Ja
18 SEI Holding B.V. (Alternative Investments)	156.2	1	20-3-2014	27-3-2013	3	Ja
19 ABIS Shipping Company B.V.	152.3	77	29-11-2016	24-2-2015	2	Nee
20 Simed Health Care Group B.V.	144.8	314	1-5-2015	22-5-2014	3	Nee
21 Thermphos Holding B.V.	125.2	1,077	12-2-2013	11-4-2011	3	Nee
22 Scheuten Solar Holding B.V.	103.4	400	30-3-2012	19-1-2012	2	Nee
23 Heiploeg Holding B.V.	102.5	3,063	28-1-2014	27-3-2013	2	Nee
24 Aannemingsbedrijf H.J. Jurriëns B.V.	102.7	191	15-4-2016	27-8-2015	2	Nee
25 BVR-Groep N.V.	93.0	213	20-2-2013	19-7-2012	2	Nee
Totaal Top-25	11,446.5	43,449				

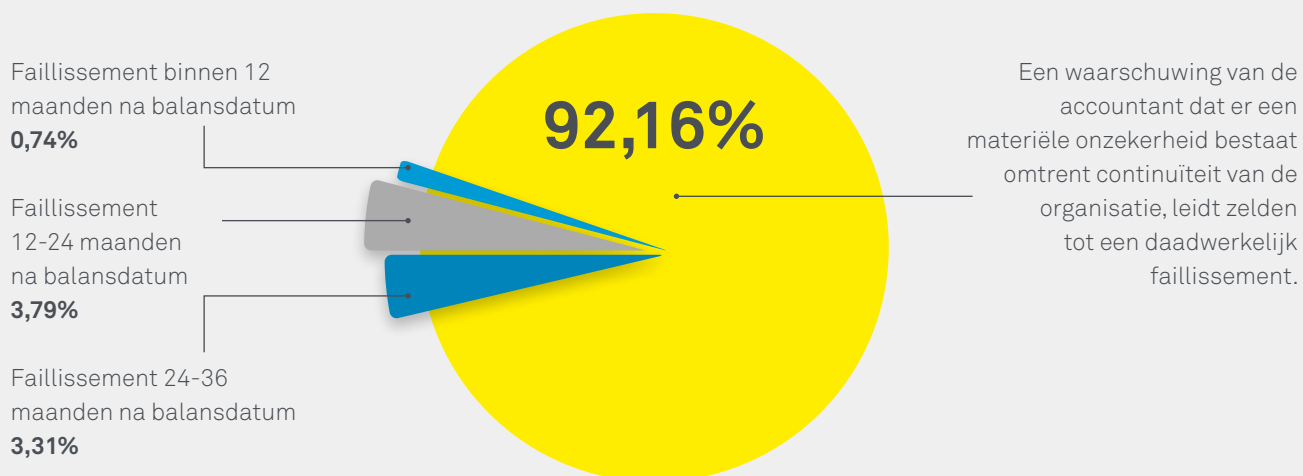
Schatting gebaseerd op beschikbare insolventieverslagen in de zomer van 2021.

Top 25 faillissementen 2012-2020

Self-fulfilling prophecy angst lijkt onterecht

Wanneer bij de jaarrekening in het laatste boekjaar voorafgaand aan een faillissement een controleverklaring wordt gedeponeerd zit er in een meerderheid van de gevallen (63 procent) geen going concern-verklaring bij. In een ideale wereld stelt de accountant in alle gevallen op het moment van afgeven van de controleverklaring vast dat die materiële onzekerheid er is. Het bedrijf gaat immers binnen twaalf maanden na afgifte van de controleverklaring kopje onder. Toch duidt het niet automatisch op een verkeerde beoordeling. Er kunnen zich situaties na het afgeven van de controleverklaring voordoen waardoor de toekomst van een bedrijf plotseling inktzwart wordt. Als bijvoorbeeld de olieprijs ineens daalt met vijftig procent kan niemand dat voorzien. Kortom, een accountant kan niet garanderen dat een organisatie blijft bestaan. De angst dat een going concern-verklaring bij de jaarrekening een self-fulfilling prophecy triggert - met andere woorden: het vertrouwen in het bedrijf brokkelt af, klanten lopen weg - lijkt onterecht. In 99,3 procent van de gevallen waarin een materiële onzekerheid ten aanzien van de continuïteit wordt opgenomen, volgt twaalf maanden na de balansdatum geen faillissement.

De belangrijkste conclusies op een rij

Wettelijke informatieplicht organisaties vaak niet nageleefd

88 procent van de failliete organisaties deponeert voor het laatste boekjaar geen jaarrekening of 403-verklaring.

Essentiële informatie management ontbreekt in jaarrekeningen

71 procent van de gedeponeerde jaarrekeningen in het jaar voorafgaand aan een faillissement bevat geen expliciete toelichting van het management over de onzekerheid over de continuïteit.

4. Wetenschappelijk onderzoek

Nauwelijks verband tussen GCO en faillissement

De leden van de Werkgroep Continuïteit verzamelden, als onderdeel van hun oorzakenanalyse, diverse wetenschappelijke publicaties en overige publicaties over het onderwerp continuïteit en accountant. Daaruit blijkt onder meer dat de vermeende self-fulfilling prophecy over going concern zeer onwaarschijnlijk is. Oftewel: er is slechts een erg klein verband tussen een going concern opinie en het daadwerkelijk failliet gaan van een organisatie.

De werkgroepleden hielden voor het wetenschappelijk onderzoek besprekingen met verschillende wetenschappers en bekeken wetenschappelijke en niet-wetenschappelijke artikelen.

We lichten er twee bronnen uit wetenschappelijke hoek uit.

Overstappen naar andere auditor

Het eerste onderzoek is het FAR-onderzoek met de titel *A synthesis of research on auditor reporting on going-concern uncertainty: An update and extension*. Dat onderzoek verwijst naar een eerdere conclusie dat bij bedrijven die een GCO hebben gekregen de kans dat dit bedrijf in de toekomst met een andere accountant gaat samenwerken 250 procent hoger is dan voor bedrijven zonder GCO. Als een accountantskantoor net een inspectie van een toezichthouder heeft gehad, neemt het aantal afgegeven GCO's toe. Interessant is ook dat accountants leren van elkaars rapportagefouten. Ook blijkt uit dit rapport dat hen niets menselijks vreemd is. Ze hebben de neiging het midden te zoeken tussen sterk negatieve en minder negatieve informatie over de capaciteit van de organisatie om door te gaan. Zo komen ze tot een positiever oordeel dan wanneer ze alleen de sterk negatieve informatie hadden gehad. De onderzoekers constateren ook dat er een verschil zit in de behandeling van continuïteit bij beursgenoteerde bedrijven en organisaties in private handen.

Wilt u meer weten?

[Download hier het onderzoek.](#)

Wanneer krijgen cliënten een GCO?

Het tweede onderzoek is genaamd *Auditor reporting for going-Concern uncertainty: Research findings and implications for practitioners*. De onderzoekers bekeken in de Verenigde Staten karakteristieken van cliënten, auditors, de relatie tussen die twee en het toezicht. Daaruit bleek onder andere dat organisaties eerder een GCO krijgen als sprake is van één of meerdere van de volgende kenmerken bij deze organisatie:

- Een nieuwe CFO
- Een slecht werkklimaat voor medewerkers
- Gaten in het interne controlemechanisme worden niet gedicht
- Een CEO met nauwe banden met de audit committee
- Een business strategie of innovatie wordt uitgerold en de organisatie heeft een fluctuerende productmix
- De organisatie begeeft zich in controversiële activiteiten gekoppeld aan klanten, medewerkers, het klimaat of de maatschappij
- De organisatie heeft vertraging in het publiceren van de financiële statements
- De organisatie is overenthousiast in de financiële forecasts, het management is te overtuigd en de organisatie rapporteert agressief of minder conservatief haar financiële resultaten

Wilt u meer weten?
Download hier dit onderzoek.

Luister **hier** een podcast
over dit onderzoek.

Dit zijn interessante onderzoeken, maar er waren meer artikelen. Wetenschappelijk en niet-wetenschappelijk. We zetten hieronder de belangrijkste conclusies van de Werkgroep Continuïteit van het wetenschappelijk onderzoek op een rij.

De belangrijkste conclusies op een rij

Nederlandse situatie onvoldoende onderzocht

- Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek naar faillissementen en de rol van betrokkenen (waaronder management en accountant) daarbij in de Nederlandse situatie ontbreekt, waardoor alleen internationale onderzoeken kunnen worden beoordeeld.

**Self-fulfilling prophecy GCO zeer onwaarschijnlijk
Uit internationaal onderzoek blijkt dat:**

- Een hoger aantal GCO's leidt tot meer Type 1 errors (wel GCO, geen faillissement), maar niet tot minder Type 2 errors (geen GCO, wel faillissement).
- GCO impact heeft op vermogenskostenvoet, kredietbeoordeling en aandelenkoers, maar bijna nooit tot faillissement leidt.
- Associatie gebruikers jaarrekeningen Type 2 errors negatief is, Type 1 errors positief.

Voorkeur voor positieve niet-publieke informatie

- Op vertrouwelijke, van de organisatie verkregen informatie wordt door diverse stakeholders meer gesteund dan op publiekelijk beschikbare informatie. Daarbij zwakt positieve (of minder negatieve) informatie écht negatieve informatie af.

Positieve invloed toezichthouders op aantal GCO's

- Uit internationaal onderzoek blijkt dat een hogere frequentie van inspecties (en eventuele sancties) door toezichthouders leidt tot meer GCO's.

5. Interviews met stakeholders

In hoeverre kent de accountant de organisatie echt?

Het oorzakenanalyseteam, waarin de kantoren (inclusief SRA) vertegenwoordigd zijn, heeft in totaal 18 interviews gehouden waaruit maar liefst 316 observaties zijn gedestilleerd. Deze observaties zijn verdeeld in 37 verschillende root cause-factoren.

De onderscheiden root cause-factoren zijn uiteindelijk geclusterd in de volgende vier thema's:

1. Het echt kennen van de organisatie en de ontwikkelingen
2. De professionele autonomie
3. Duidelijke verwachtingen, mogelijkheden en communicatie
4. Prioriteit in de verantwoording

1. Het echt kennen van de organisatie en de ontwikkelingen

De toenemende complexiteit van organisaties en de snelheid en impact van ontwikkelingen neemt toe en vereist voor de beoordeling door de accountant van de continuïteit van de gecontroleerde organisatie diepgaande kennis van deze organisatie en eveneens de relevante ontwikkelingen die op deze organisatie van invloed zijn. Deze diepgaande kennis ontbreekt nog wel eens, dan wel daagt de accountant de organisatie onvoldoende uit. Adequaat risicomanagement is immers ten eerste een belangrijke taak voor de organisatie zelf.

Ook wordt door de controlerend accountant nog beperkt gebruik gemaakt van externe bronnen. De ontsluiting van mogelijk relevante informatie (vroegtijdige signalen) afkomstig uit andere organisaties zoals financiële instellingen en overheden is helaas slechts zeer beperkt mogelijk. Dat terwijl deze andere organisaties mogelijk al indicaties hebben dat de continuïteit van de organisatie een verhoogd risico is. Dat betekent dat de accountant niet altijd kan beschikken over relevante informatie die mogelijk tot een andere conclusie kan leiden.

Voor adequate professionele oordeelsvorming over continuïteit zijn zowel diepgaande kennis van de details als

het totaaloverzicht cruciaal. Dit uitzoomen (wat gebeurt hier nu eigenlijk, welk beeld komt op uit alle informatie samen?) verdient meer aandacht. Door specialisten op dergelijke complexe thema's tijdig in te zetten, kunnen zowel het management van de organisatie als de accountant zich beter laten ondersteunen in de oordeelsvorming en de reflectie die daaraan ten grondslag ligt.

2. De professionele autonomie

Een accountant moet professioneel-kritisch zijn en blijven, ook in een relatie gebaseerd op vertrouwen. Deze onafhankelijke positie kan tijdens een controle onder druk staan door bijvoorbeeld een conflictmijdende houding van de accountant, te nauwe verbondenheid bij de organisatie, persoonlijke (financiële) belangen en de aanname dat (op de informatie van) het management kan worden vertrouwd.

Zelfoverschatting ten aanzien van de eigen inhoudelijke kennis en kunde kan daarnaast leiden tot het niet (tijdig) inschakelen van specialisten, onvoldoende (totale) reflectie en onvoldoende diepgang in de controle van continuïteit. Gezien het eerder beschreven beperkt aantal faillissementen bij controleplichtige bedrijven is het immers niet vreemd dat accountants en ook management maar weinig ervaring hebben met situaties waarin de continuïteit van een organisatie in ernstige mate in gevaar is.

Vanuit hun verantwoordelijkheid om in continuïteit de organisatie voort te zetten is het management veelal meer gericht op het identificeren van kansen dan potentiële continuïteitsproblemen. Zelfoverschatting en een te positieve beoordeling van de werkelijke situatie ligt ook dan voor de hand. Net als bij accountants is relevante kennis en ervaring van het management met continuï-

*Het management is meer gericht op
het identificeren van kansen dan
potentiële continuïteitsproblemen*

teitsvraagstukken, en tijdige inschakeling van experts van belang voor voldoende diepgang in hun eigen risico-inschatting en verantwoording.

Daarnaast kwam uit de interviews naar voren dat zowel door het management als door de accountant een self-fulfilling prophecy wordt verondersteld. Deze belangrijke aanname en de veronderstelde, grote ongewenste gevolgen belemmeren transparante communicatie door het management en kritische rapportage over continuïteit door de accountant.

3. Duidelijke verwachtingen, mogelijkheden en communicatie

Over de rollen en verantwoordelijkheden van de bestuurders, toezichthouders en de (controleerend) accountant bestaan uiteenlopende maatschappelijke verwachtingen. Deze uiteenlopende verwachtingen komen onder meer naar voren in de volgende twee onderwerpen:

1. Het onderscheid tussen continuïteit en toekomstbestendigheid van een organisatie. Stakeholders geven aan deze begrippen verschillend in te vullen, inclusief wie daarbij welke verantwoordelijkheden heeft. De accountant richt zich op het controleobject met een vooruitblik van circa twaalf maanden na afgeven van de controleverklaring en veel minder op de periode na de twaalf maanden. Voor de gecontroleerde organisatie ontbreken duidelijke verslaggevingsvereisten over een toelichting van de continuïteit van de organisatie tot twaalf maanden en de toekomstbestendigheid daarna.

2. De accountant voert werkzaamheden uit in een vertrouwensrelatie met de gecontroleerde.

De twee begrippen 'vertrouwensrelatie' en 'gecontroleerde' kunnen bijdragen aan onduidelijkheden over de rollen en verantwoordelijkheden van bestuurders, toezichthouders en accountants. Dit wordt versterkt door de brede rolinvulling door accountants in het MKB (RA en AA) in de dagelijkse praktijk.

Daarnaast wordt van diverse betrokkenen bij de organisatie verwacht dat zij het maatschappelijk verkeer tijdig informeren over eventuele continuïteitsproblemen. Het niet of niet tijdig informeren van het maatschappelijk verkeer door het management en de accountant lijkt volgens de geïnterviewden echter onvoldoende consequenties te hebben.

4. Prioriteit in de verantwoording

Het jaarverslag (inclusief de jaarrekening) is vooral gericht op het verleden en het afleggen van verantwoording daarover. In de jaarlijkse verantwoording komt, op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving, slechts beperkt expliciet de continuïteit en de toekomstbestendigheid van de organisatie aan de orde. Daarbij bestaat ook nog onduidelijkheid over het onderscheid tussen continuïteit en toekomstbestendigheid en de lengte van de toekomstige periode waarover de organisatie moet rapporteren. Dit draagt mede bij aan een onduidelijke en daarmee eigen interpretatie door stakeholders van wat van de organisatie in haar verslaggeving mag worden verwacht. De wettelijk minimale toelichtingsvereisten voldoen daardoor niet aan de maatschappelijke verwachtingen. Tot slot wordt het jaarverslag door management niet altijd als een belangrijk document beschouwd.

Oorzaken in geval van tekortkomingen ten aanzien van continuïteit vertonen nauwe samenhang

6. Samenvatting

Continuïteit, toekomstbestendigheid en de rol van de accountant

In deze rapportage hebben we het data-onderzoek, het wetenschappelijke onderzoek en de interviews met stakeholders over continuïteit en de accountant voor u op een rij gezet. Hieronder nemen we de belangrijkste bevindingen met u door.

Data-onderzoek

Wettelijke informatieplicht organisaties vaak niet nageleefd

88 procent van de failliete organisaties deponeert voor het laatste boekjaar geen jaarrekening of 403-verklaring binnen de wettelijke termijnen.

Essentiële informatie management ontbreekt in jaarrekeningen

71 procent van de gedeponeerde jaarrekeningen in het jaar voorafgaand aan een faillissement bevat geen expliciete toelichting van het management over de onzekerheid van de continuïteit.

Controleverklaring ontbreekt bij laatste jaarrekening

Als gevolg van het niet deponeren van een jaarrekening, ontbreekt bij 88 procent van de faillissementen dus ook een controleverklaring voor het boekjaar voorafgaand aan het jaar van faillissement. In de wel aanwezige controleverklaringen bij de gedeponeerde jaarrekeningen is in 63 procent van de gevallen geen materiële onzekerheid ten aanzien van continuïteit (GCO) of vrijwillig toelichtende paragraaf opgenomen. We merken op dat dit niet automatisch duidt op een verkeerde verklaring. Er kunnen zich situaties na het afgeven van de controleverklaring voordoen die de toekomst van de organisatie helemaal wijzigen.

Wetenschappelijk onderzoek

Nederlandse situatie onvoldoende onderzocht

- Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek naar faillissementen en de rol van stakeholders (waaronder management en accountant) daarbij in de Nederlandse situatie ontbreekt, waardoor alleen internationale onderzoeken kunnen worden beoordeeld.

Self-fulfilling prophecy GCO zeer onwaarschijnlijk

Uit internationaal onderzoek blijkt dat:

- Een hoger aantal GCO's leidt tot meer Type 1 errors (wel GCO, geen faillissement), maar niet tot minder Type 2 errors (geen GCO, wel faillissement).
- GCO impact heeft op vermogenskostenvoet, kredietbeoordeling en aandelenkoers, maar bijna nooit leidt tot faillissement.
- Associatie gebruikers jaarrekeningen Type 2 errors negatief is, Type 1 errors positief.

Voorkeur voor positieve niet-publieke informatie

- Op vertrouwelijke, van de organisatie verkregen informatie wordt door diverse stakeholders meer gesteund dan op publiekelijk beschikbare informatie. Daarbij zwakt positieve (of minder negatieve) informatie écht negatieve informatie af.

Positieve invloed toezichthouders op aantal GCO's

- Uit internationaal onderzoek blijkt dat een hogere frequentie van inspecties (en eventuele sancties) door toezichthouders leidt tot meer GCO's.

Interviews met stakeholders

Uit in totaal 18 interviews zijn maar liefst 316 observaties gedestilleerd. Deze observaties zijn verdeeld in 37 verschillende root cause-factoren. De onderscheiden root cause-factoren zijn uiteindelijk geclusterd in de volgende vier thema's:

1. Het echt kennen van de organisatie en de ontwikkelingen

De toenemende complexiteit van organisaties en de snelheid en impact van ontwikkelingen neemt toe en vereist voor de beoordeling van de continuïteit diepgaande kennis van de organisatie en relevante ontwikkelingen. Deze ontbreekt nog wel eens. Ook wordt te beperkt gebruik gemaakt van externe bronnen en wordt onvoldoende samen met experts in- en uitgezoomd om het noodzakelijke totaaloverzicht te verkrijgen.

2. De professionele autonomie

Een accountant moet professioneel-kritisch zijn en blijven, ook in een relatie gebaseerd op vertrouwen. Deze onafhankelijke positie kan tijdens een controle door allerlei factoren onder druk komen te staan. Voldoende relevante kennis en ervaring met continuïteit is cruciaal, maar zelfoverschatting door management of accountant kan ertoe leiden dat relevante experts niet tijdig worden ingeschakeld. En dat mede daardoor onvoldoende diepgang in risico-inschatting en verantwoording plaatsvindt.

Daarnaast wordt (ten onrechte) een self-fulfilling prophecy verondersteld, waardoor transparante communicatie en kritische rapportage over continuïteit wordt belemmerd.

3. Duidelijke verwachtingen, mogelijkheden en communicatie

Over de rollen en verantwoordelijkheden van de bestuurders, toezichthouders en de (controlerend) accountant bestaan uiteenlopende maatschappelijke verwachtingen. Wat is het onderscheid tussen continuïteit en toekomstbestendigheid en wie heeft daarbij welke verantwoordelijkheden? De accountant voert zijn of haar werkzaamheden uit in een vertrouwensrelatie met de gecontroleerde. Die twee begrippen kunnen bijdragen aan onduidelijkheden over de rollen en verantwoordelijkheden van bestuurders, toezichthouders en accountants. Dat wordt versterkt door de brede rolinvulling van accountants in de praktijk.

Daarnaast lijkt het niet tijdig informeren van het maatschappelijk verkeer over continuïteitsproblemen onvoldoende consequenties te hebben voor het management en de accountant.

4. Prioriteit in de verantwoording

Het jaarverslag (inclusief de jaarrekening) is vooral gericht op het verleden en het afleggen van verantwoording daarover. In de jaarlijkse verantwoording komt, op basis van de Nederlandse wet- en regelgeving, slechts beperkt expliciet de continuïteit en de toekomstbestendigheid van de organisatie aan de orde. Mede door deze onduidelijkheid creëert het maatschappelijk verkeer eigen verwachtingen die niet in lijn liggen met de minimale verslaggevingsvereisten.

Validatie

De resultaten uit de root cause-analyse zijn uitvoerig gevalideerd in rondetafelsessies met onder meer commissarissen, curatoren, toezichthouders en ondernemers. Ook de input van de kwartiermakers, een door hen ingestelde externe expertgroep en de Stuurgroep Publiek Belang is meegenomen in de uiteindelijke uitkomsten van het onderzoek.

Webinar terugkijken

Op 9 december 2021 organiseerde de NBA-werkgroep Continuïteit het webinar Continuïteit: ons gezamenlijke belang, over de rol van de externe accountant bij (dis)continuïteit van organisaties.

Kijk het webinar hier terug.

7. Vooruitblik en oproep

Rapport is start van nadenken over continuïteit

Hoe nu verder? Dat is een begrijpelijke reactie nadat we een onderzoek hebben gelezen waar diverse conclusies aan vast zitten. Maatregelen nemen is een tweede. 'Er moet wat gebeuren.' Ik bedwing die neiging voor nu. Laat ik eerst zeggen dat we de conclusies in dit rapport als accountant ter harte kunnen nemen. Nee, een oordeel over de continuïteit van een organisatie is niet diens doodvonnis. En ja, u heeft een rol te spelen in het bewaken van het publieke belang. En ja, dat is soms moeilijk, zeker als uw cliënt heel anders naar de ontstane situatie kijkt. Ook dat is duidelijk. In die zin roep ik ook op in dergelijke situaties die soms best even spannend en nieuw kunnen zijn, contact te zoeken met beroepsgenoten binnen de NBA. We zijn een vereniging met elkaar, om elkaar te helpen.

Aanbevelingen

In navolging van dit rapport komen we in de komende maanden ook met aanbevelingen om dit onderwerp verder te brengen. Daar zijn we druk mee bezig. Waarbij we een deel van die aanbevelingen zoveel mogelijk in bestaande (communicatie)structuren willen laten landen. Denk aan het rapporteren over continuïteit door zowel de gecontroleerde organisatie als door de accountant. Of het leren van elkaar en met elkaar op basis van dit rapport. Andere bevindingen vragen wat meer tijd om uit te werken. Deze staan meer op zichzelf. Bijvoorbeeld vanuit de Werkgroep Continuïteit bijdragen aan de implementatie ISA 315R over boekjaar 2022. Of het verhogen van inzet van data in de accountantscontrole in de sector. En het opstellen van signalen of rode vlaggen over de continuïteit van de organisatie. Ook omdat we eventueel daarvoor organisaties van buiten moeten aanhaken om tot succes te komen. Bijvoorbeeld de Kamer van Koophandel en het Bureau Economische Handhaving over de deponering van de jaarrekeningen.

Blijf meedenken!

Ik wil u in elk geval uitnodigen mee te blijven denken. Ik ben benieuwd wat u zou willen toevoegen aan kennis, ervaringen en reacties op dit rapport en de daarna te zetten stappen. Het denken binnen onze beroepsgroep over continuïteit kan er alleen maar door gesterkt worden. We staan daarom nog steeds open voor uw inbreng via: continuïteit@nba.nl. Breng uw kennis en ervaringen ook vooral in als u geen accountant bent, maar wel vanuit de financiële keten uw kijk op continuïteit wilt geven. Zo leren wij van u. Een curator ziet bijvoorbeeld op dagelijkse basis waar het misgaat. Zijn of haar kennis kan goud waard zijn. Het is goed om als accountant open te staan voor dergelijke kennis van buitenaf. We hebben zo extra scherp waar de schoen kan wringen.

Tot slot: Wees als accountant niet bang om te rapporteren over de continuïteit van de organisatie. Durf de stap te zetten. De maatschappij vraagt van ons een professioneel-kritische benadering. Laten we die waarmaken.

Auteur

Agnes Koops-Aukes, lid van de raad van bestuur van PwC Nederland en lid van de Stuurgroep Publiek Belang. Vanuit haar rol in de stuurgroep is zij sponsor van de Werkgroep Continuïteit.

Bijlagen

Samenstelling Werkgroep Continuïteit

Agnes Koops-Aukes (PwC) Sponsor namens de Stuur-
groep Publiek Belang
Marius Buijs (EY) Projectleider
Judith Groen (NBA) Projectleider
Kees Romers (EY)
Wiert Smid (PwC)
Henk Kats (SRA)
Ronald van Dijk (Mazars)
Vera Vos-Dekker (Deloitte)
Melissa Klaver-Drost (NBA-themaregisseur Continuïteit)

Samenstelling Oorzakenanalyse Team:

Harm Jan Kruisman (PwC)
Aad Terlouw (KPMG)
Diverse collega's van onder meer EY, Deloitte, Mazars en
de SRA

Neem voor meer informatie contact op met:

Judith Groen
Projectleider
j.groen@nba.nl
06-43075197

Melissa Klaver-Drost
Themaregisseur Continuïteit
M.Klaver@nba.nl
020-3010485

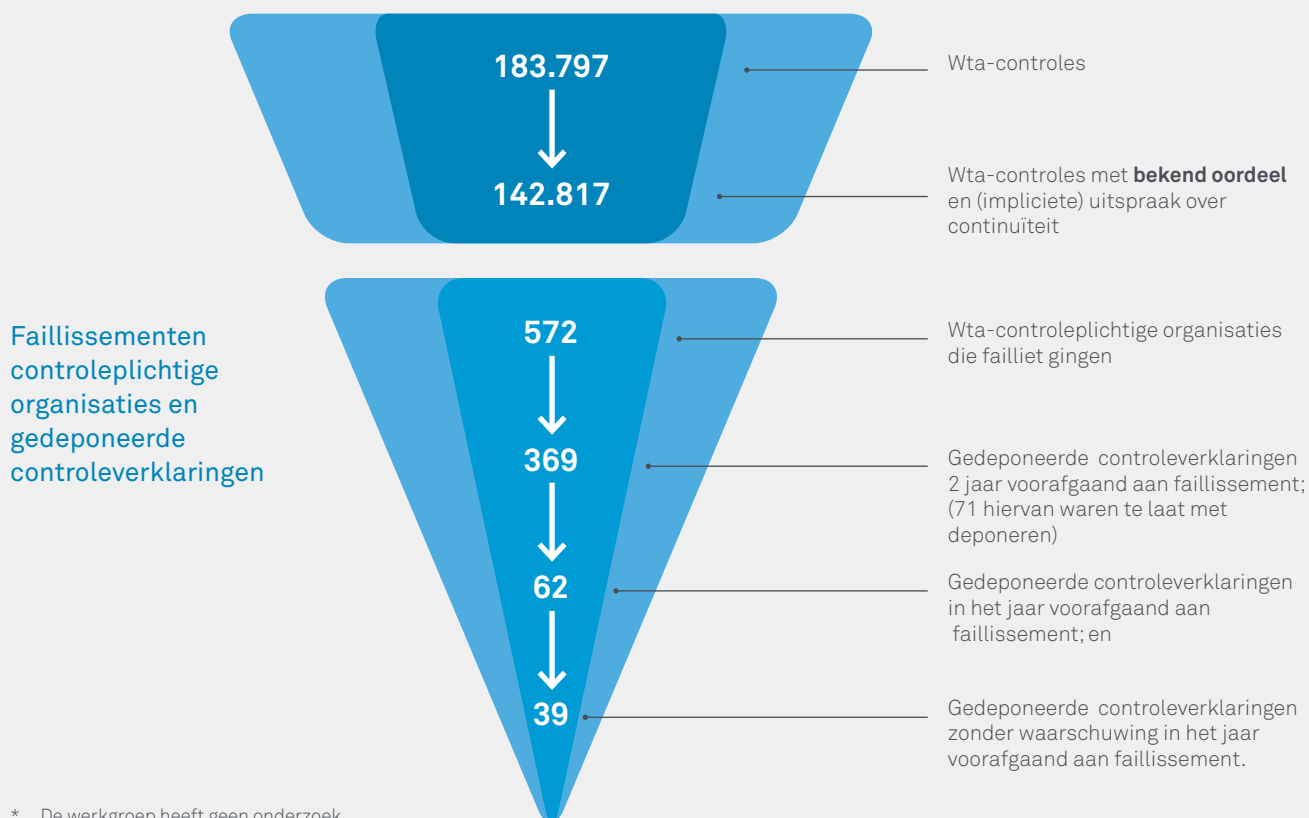
Onderzoeksopzet data-onderzoek

De Foundation for Auditing Research (FAR) heeft in opdracht van de Werkgroep Continuïteit een kwantitatief dataonderzoek uitgevoerd naar faillissementen in Nederland in de periode 2012 tot en met 2020. Voor het onderzoek raadpleegde onderzoeker Tjibbe Bosman samen met collega's Merel van der Kuip en Wim Janssen daarom data afkomstig van Bureau Van Dijk, Company.info, de Kamer van Koophandel en Faillissementsverslagen.com, die ze combineerden met cijfers van de AFM Monitor en het CBS over een periode van 2012 tot en met 2020. Uiteindelijk hebben we zo data gekregen over meer dan 208.000 organisaties.

De Foundation for Auditing Research onderzocht faillissementen in de periode 2012-2020. In die periode gingen 44.388 organisaties failliet, waarvan 572 controleplichtige organisaties. Bij 39 daarvan is door de accountant niet gewaarschuwd in het voorafgaande jaar. Duidelijk wordt ook dat een klein aantal faillissementen grote maatschappelijke schade veroorzaakt.*

Onderzoekspopulatie 2012-2020

* De werkgroep heeft geen onderzoek gedaan naar de oorzaak van deze faillissementen.

Opzet wetenschappelijk onderzoek

In het kader van deze oorzakenanalyse nam de Werkgroep Continuïteit kennis van de beschikbare informatie vanuit de wetenschap. Aansluitend hebben de leden van het Oorzakenanalyse team diverse besprekingen gevoerd met verschillende wetenschappers.

Tevens hebben de onderzoekers kennisgenomen van de beschikbare wetenschappelijke publicaties en overige publicaties over het onderwerp continuïteit en de accountant.

Opzet uitgevoerde interviews met stakeholders

Het oorzakenanalyseteam heeft in totaal 18 interviews gehouden waaruit maar liefst 316 observaties zijn gedestilleerd. Deze observaties zijn verdeeld in 37 verschillende root cause-factoren.

Tijdslijn (2021)	Processtap
Begin mei:	Opstellen werkplan project RCA en samenstellen werkgroep
Half mei – half juni:	18 interviews afgenomen met diverse externe accountants en stakeholders, waaronder VEB, AFM, curatoren, commissarissen en hoogleraren. Diverse besprekingen met wetenschappers.
Half juni – half juli	- Eerste interpretatieronde uitkomsten interviews met brede RCA-team - Eerste ronde nadere categorisering uitkomsten interviews - Tweede ronde nadere categorisering uitkomsten interviews - Uitvoeren data-onderzoek door FAR
Augustus:	- Afronding en analyse data onderzoek door FAR - Samenvatten observaties in thema's
September/oktober:	Presentatie voorlopige uitkomsten RCA en data onderzoek aan diverse stakeholders: 9 september: presentatie aan brede werkgroep en SGPB Eind oktober: presentatie expertgroep
November/december:	Validatie uitkomsten: November/december: kleinschalige bijeenkomsten en rondetafels met diverse partijen (curatoren, commissarissen, AFM, VEB, MKB Nederland, VNO-NCW, Eumedion, Bankensector, Belastingdienst) November/december: Diverse publicaties rondom de uitkomsten Donderdag 9 december: webinar inclusief panel discussie met diverse partijen, publiek toegankelijk

Vragen root cause analyse naar continuïteit

Inleiding - context gesprekspartner

1. Hoe zou u in uw eigen woorden de maatschappelijke discussie rondom de rol van de accountant bij (dreigende) discontinuïteit van organisaties beschrijven?
2. Welke ervaringen heeft u met het onderwerp (dreigende) 'discontinuïteit van organisaties' in combinatie met het werk van de 'controlerend accountant' daarbij?

Alternatief bij géén ervaringen met discontinuïteit van organisaties:

In hoeverre bent u bekend met controle-opdrachten waarbij intern/extern is geconstateerd dat de werkzaamheden m.b.t. continuïteit niet conform de vaktechnische verplichtingen zijn uitgevoerd, maar dat de organisatie niet failliet is gegaan?

Discontinuïteit - De keten en haar stakeholders

3. Wat zijn volgens u de belangrijkste partijen in het (tijdig) onderkennen van een faillissementsdreiging en welke rol dienen zij volgens u te vervullen?
4. Wat zijn volgens u objectieve factoren die erop wijzen dat de organisatie onderhevig is aan belangrijke continuïteitsrisico's?

Discontinuïteit - Functioneren accountant

5. Welke terugkerende variabelen kunt u noemen met betrekking tot het acteren van de controlerend accountant in casussen van 'discontinuïteit van organisaties'?
6. Welke positieve en negatieve variabelen (vaktechnisch, gedragsmatig, etc) zijn voor u van belang om te concluderen of een accountant op juiste wijze heeft geacteerd in het geval van (dreigende) discontinuïteit van een organisatie?
7. Welke dieperliggende oorzaken denkt u dat er ten grondslag liggen aan het meer of minder adequaat optreden van de accountant?
8. Wat zijn volgens u de belangrijkste leerpunten die voortkomen uit de bij u bekende cases?

Discontinuïteit - Initiatieven/maatregelen

9. Wat zou volgens u belangrijk zijn om het aantal gevallen waarin de accountant het risico op discontinuïteit onvoldoende herkent, te verminderen?

Overige zaken - afronding

10. Dit onderwerp speelt al een lange periode in de brede samenleving en niet alleen in de beroepsgroep. Wat is naar uw mening nodig om dit onderwerp adequaat te adresseren: wat is uw top 3 van suggesties?
11. Welke adviezen (specialisten, experts, onderzoeken, data/informatie) heeft u voor ons vervolgonderzoek?
12. Welke vragen hebben we nog niet gesteld, maar zou zeker gesteld moeten worden?

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Antonio Vivaldistraat 2
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
E nba@nba.nl
I www.nba.nl